

Kaupunkiseutusuunnittelun kehittäminen kaupunkiseutujen elinvoiman ja kestävyuden vahvistamiseksi

Tausta

Kaupunkiseutusuunnittelu kytkeytyy maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymysten ohella myös elinkeino- ja palvelutoiminnan kysymyksiin. Toimiva kaupunkiseutusuunnittelu vaikuttaa yhdyskuntien toimivuuteen ja yksilöiden hyvän elämän edellytyksiin. Kysymys on malpekokonaisuuden järkevästä keskinäisestä integraatiosta ja laadukkaasta, monipuolisesti eri viiteryhmiä palvelevan elin- ja toimintaympäristön aikaansaamisesta.

MAL-verkoston jäsenseuduilla on noussut esiin kaupunkiseutusuunnittelun vahvistamisen tarve. MAL-sopimusmenettely kytkeytyy pitkälti maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksiin. Kaupunkiseutujen elinvoiman ja kilpailukyvyyn parantamiseksi on tarpeen selvittää, miten kaupunkiseutusuunnittelussa ja siihen liittyvässä liikennejärjestelmäsuunnittelussa voisi korostaa elinkeino- ja palvelunäkökulmaa.

Myös pienemmät kaupunkiseudut ovat tunnistaneet tarpeen uusille kaupunkiseutujen kehittämistä tukeville työvälineille. Olisi tarpeen selvittää, minkä tyyppisillä instrumenteilla voitaisiin tukea elinkeino- ja palvelunäkökulmaa osana keskisuurten kaupunkiseutujen kestävästä yhdyskuntarakenteen suunnittelua.

Kokonaisuuteen liittyy olennaisesti myös vireillä oleva maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus, jossa ehdotetaan kaupunkiseutusuunnitelman lisäämistä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään. Sen tarkoituksena olisi sovittaa yhteen kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja viherrakenteen kehittämisen periaatteet sekä edistää ilmastonmuutoksen hillintää ja yhdyskuntarakenteen toimivuutta, taloudellisuutta ja kestävyttä. Kaupunkiseutusuunnitelma olisi laadittava seitsemälle suurimmalle kaupunkiseudulle, mutta se voitaisiin laatia myös muille pienemmille kaupunkiseuduille.

Keskeiset tavoitteet

- Kaupunkiseutusuunnittelun nykytilan selvittäminen, kaupunkiseutujen ajankohtaisten kaupunkiseutusuunnitteluun liittyvien teemojen esiin nostaminen sekä kansainvälisten hyvien käytäntöjen tunnistaminen
- Kaupunkiseutusuunnittelun sisällön kehittäminen elinvoimanäkökulmasta eri kokoisilla kaupunkiseuduilla
- Elinkeino- ja palvelunäkökulman, liikennejärjestelmän sekä viherrakenteen aiempaa vahvempi huomioiminen kaupunkiseutusuunnittelussa
- Verkosto-oppimisen työvälineiden ja uusien yhteistyökäytäntöjen kehittäminen erityyppisten kaupunkiseutujen tarpeisiin sekä yhteisen tahtotilan muodostamiseen
- Vertaistuen alustan tarjoaminen kaupunkiseuduille kaupunkiseutusuunnittelun teemassa
- Kaupunkiseutusuunnitelmien valmistelun ja toteutuksen edistäminen vertaisoppimisen keinoin

Kustannus

- TEM 30 000e/ Elinvoimaiset kaupunkiseudut + YM 29 500e + Kuntaliitto 20 000e?

Hyöty ja lisäarvo verkostolle elinvoimaa painottaen

- Hankekokonaisuus tuo ilmi kaupunkiseutujen näkökulmia kaupunkiseutusunnitteluun ja siihen liittyviin ilmiöihin
- Hankekokonaisuus tuo ilmi kaupunkiseutujen kokemia haasteita ja ratkaisuja kaupunkiseutusunnittelun toteutuksessa
- Seudullisen verkostoitumisen ja yhteistyön syveneminen sekä uusien kumppanuuksien löytyminen (mm. elinkeinotoimijat mukaan yhteistyöhön)
- Hankekokonaisuus tuo uusia kehittämislementtejä tämän teemaverkoston edellä kuvattujen muiden hankkeiden ja työpakettien toteuttamiseen

Toteutus ja toimenpiteet

1. Eri yhteyksissä tehtyjen yhteisten maankäytön suunnitelmien, rakennesuunnitelmien yms. läpikäyminen ja *arviointi* kaupunkiseutujen elinvoiman, toimivuuden, taloudellisuuden ja kestävyuden näkökulmasta ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen huomioiden
  - Kysely hankkeen alussa kaupunkiseutusunnittelun nykytilasta sekä kaupunkiseutujen ajankohtaisista kaupunkisuunnittelun teemoista (*koordinaatiotiimi + Kuntaliitto*)
  - Kyselyn pohjalta valitaan case-alueet (n. 6-8 kpl)
→ kyselyssä kartoitetaan kaupunkiseutujen halukkuutta osallistua hankekokonaisuuteen
  - Selvitys kaupunkiseutusunnittelun nykytilasta (*Kuntaliitto*)
2. Kaupunkiseututyöpajat (*vuorovaikutuskonsulttien osuus*)
  - 2-3 prosessityöpajaa: kuntayhteistyö, vaikutustenarviointi ja indikaattorit, vuorovaikutus ja yhteistyö
  - 1-2 teematyöpajaa: kestävä liikkuminen, elinkeinoyhteistyö ja viherympäristö
3. Hankekokonaisuuden lopputuotoksena syntyy ymmärrys kaupunkiseutusunnittelun nykytilasta suurimmilla kaupunkiseuduilla
  - Seutusunnittelijan käsikirja (*Kuntaliitto & koordinaatiotiimi*) ja best practices -toimintamalli.
  - 1-2 tulosseminaaria

Yhteistyökumppanit

- MAL-verkoston kaupunkiseudut, TEM, YM, Kuntaliitto
- MAL-verkoston yli 100 000 as. kaupungit seutuineen ja 1-3 keskisuurta kaupunkia

Alustava aikataulu

Tammikuu 2022:

- hankkeen järjestäytyminen: sidosryhmät, kasataan ohjausryhmä

Helmikuu 2022

- ensimmäinen ohjausryhmän kokous ja toiminnan käynnistäminen
- toteutetaan kysely (koordinaatiohanke & kuntaliitto)

Maaliskuu-huhtikuu 2022

- Kuntaliiton toteuttaman selvityksen käynnistäminen: nykytilan kartoitus elinkeinoelämäyhteyksiä ja palveluverkkoa painottaen
- best practices -toimintamallin koostaminen: selvitystyö sisältää kevyen kansainvälisen benchmarkauksen, jota hyödynnetään best practices -mallin laatimisessa
- ensimmäisen työpajan valmistelu (kyselyn tuloksien läpikäyminen yhdessä case-alueiden ja ohjausryhmän kanssa)

Huhtikuu-toukokuu 2022

- ensimmäinen osion työpaja

Kesä-heinäkuu 2022

- ohjausryhmän kokous
- konsulttityökokonaisuuden valmistelu

Elokuu-syyskuu 2022

- ohjausryhmän kokous
- konsulttityökokonaisuuden tarjouskilpailu ja toteuttajan valinta
- Yhteistyötyöpajat: konsultti toteuttaa työpajat aikavälillä syyskuu 2022-joulukuu 2022
- Käsikirjan valmistelu

Syyskuu -joulukuu 2022

- työpajatyöskentely ja yhteenvedot (ks edellä)
- suositusten kokoaminen kaupunkiseutusuunnittelusta, ns politiikkapaperi (policy brief)
- ohjausryhmän kokous
- Seutusuunnittelun käsikirjan kokoaminen ja laadinta

Tammi-Helmikuu 2023

- ohjausryhmän kokous ja käsikirjan hyväksyminen ohryssä
- MAL-verkoston seminaarissa hankkeen ja käsikirjan esittely sekä julkaisut